

על אסונות בעולם
מ. נבון

דצ' 26, 2004 – גלי צונמי בגובה של עד 30 מטר, בעקבות רעידת אדמה בכמה מוקדים באוקיינוס ההודי, היכו בחופי כמה מדינות בדרום אסיה וגרמו למעלה מ-283,000 הרוגים והרסו תשתיות רבות. אסון זה מוערך כאחד מאסונות הטבע הגדולים של המאות האחרונות.

אוג' 23, 2005 – הוריקן בשם קתרינה באוקיינוס האטלנטי גרם נזק רב בחופי ארה"ב. היה אסון הטבע היקר בהיסטוריה של ארצות הברית ואחד מחמישה ההוריקנים הכי קטלניים בהיסטוריה של ארה"ב.

מאי 2, 2008 – ציקלון בשם נגריס פגע בבורמה (מינמאר) וגרם ללפחות 80,000 מתים והערכה למעל 100,000 מתים. הוא הציקלון הכי קטלני באוקיינוס ההודי והשני שאי פעם נרשם.

מאי 12, 2008 – רעידת אדמה בסין גרם להרס כבד וגרם ל-41,000 מתים, והוא הכי קטלני מאז 1976.

Act of God (Vis Divina; Vis major; Force majeure, כח עליון)

An extraordinary and unexpected natural event, such as a hurricane, tornado, earthquake or even the sudden death of a person. An act of God may be a defense against liability for injuries or damages. Under the law of contracts, an act of God often serves as a valid excuse if one of the parties to the contract is unable to fulfill his or her duties -- for instance, completing a construction project on time.

~ להכיר ביד ה' ~

ויקרא פרק כו

(ג) אם בַּחֲקוֹתַי תִּלְכּוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם: (ד) וְנִתַּתִּי... <כל טוב> ... (יד) וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ ... < כל רע>... (כא) וְאִם תִּלְכּוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאבְדוּ לְשִׁמְעֵי לִי וְיִסַּפְתִּי עֲלֵיכֶם מִכָּה שֶׁבַע פַּחַטְאֲתֵיכֶם: ... < כל רע>... (כג) וְאִם בְּאֶלֶּה לֹא תִסָּרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי: (כד) וְהִלַּכְתִּי אִף אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפִּיתִי אֲתֶכֶם גַּם אֲנִי שֶׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם: ... < כל רע>... (כו) וְאִם בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: (כח) וְהִלַּכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת קָרִי וְיִסַּרְתִּי אֲתֶכֶם אִף אֲנִי שֶׁבַע עַל חַטָּאתֵיכֶם: ... < כל רע>... (לג) וְאֲתֶכֶם אֲזַרְהָ בְּגוֹיִם וְהִרְיֹקְתִי אַחֲרֵיכֶם חֶרֶב וְהִיְתָה אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה וְעֵרִיכֶם יִהְיוּ חֶרֶב: (לד) אֲזִי תִרְצָה הָאָרֶץ אֶת שִׁבְתֵּיךָ כֹּל יְמֵי הַשְּׂמָה וְאֲתֶם בְּאֶרֶץ אֲיִבִיכֶם אֲזִי תִשָּׁבֵת הָאָרֶץ וְהִרְצָת אֶת שִׁבְתֵּיךָ: (לה) כֹּל יְמֵי הַשְּׂמָה תִשָּׁבֵת אֶת אֲשֶׁר לֹא שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵּיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עֲלֶיהָ: ... < כל רע>... (מ) וְהִתְוֹדוּ אֶת עֹנֶם וְאֶת עֹן אֲבֹתֶם בְּמַעַלְם אֲשֶׁר מַעַלּוּ בִי וְאִף אֲשֶׁר הִלְכּוּ עִמִּי בְּקָרִי: (מא) אִף אֲנִי אֶלְדָּ עִמָּם בְּקָרִי וְהִבֵּאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֲיִבִיחֶם אוֹ אֲזִי כִנְעַן לְבָבָם הָעֵרֵל וְאֲזִי יִרְצוּ אֶת עֹנֶם: (מב) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאִף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאִף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר:

ר' יהודה חנינין, חיבה יתירה, ויקרא (כי: כא)

"קרי" הוא מלשון "מקרה", שמדמים שהפורעניות הן מקריות ואינן עונש מאת הקב"ה... כי הוציא מעשי ה' לחולין במה שפרשו שהפורעניות הן בדרך הטבע.... וההליכה בקרי היא גם בברכות אם אינם מודים לקב"ה על הטובה, ולכן נאמר "אז תרצה הארץ את שבתתיה" ולמה נזכר עוון שמיטה יותר משאר עוונות? אלא כיון שלא שמרו שמיטה מאנו להודות שארץ ישראל היא מתנת ה', ומרצונו נתן להם, ודימו שבאקראי הם יושבים עליה ועל כן אינם צריכים להודות, וכפירה בטוב מביאה לכפירה ברע.

~ אין לנו ידיעה ברורה ~

משנה מסכת אבות פרק ד משנה טו

רבי ינאי אומר אין בידינו לא משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים ...

איוב פרק לח

(א) וַיַּעַן יַקֹּב אֶת אֱיֹב מִן הַסַּעֲרָה וַיֹּאמֶר: (ב) מִי זֶה מַחְשִׁיד עֲצָה בְּמִלִּין בְּלִי דַעַת: (ג) אֲזָר נָא כְּנָבֵר חֲלָצִיד וְאֶשְׁאֶלְךָ וְהוֹדִיעֵנִי: (ד) אִיפֹה הֵיית בִּיסְדִי אֶרֶץ הַגֵּד אִם יִדְעַת בֵּינָה:

איוב פרק מ

(ג) וַיַּעַן אֱיֹב אֶת יַקֹּב וַיֹּאמֶר: (ד) הֵן קִלְתִּי מֵה אֲשִׁיבְךָ יָדִי שְׂמַתִּי לְמוֹ פִי:

~ חיוב להתיחס ~

רמב"ם הלכות תעניות פרק א

הלכה א) מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור, שנאמר +במדבר י" + על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות, כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן זעקו עליהן והריעו.

הלכה ב) ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב + ירמיהו ה' + עונותיכם הטו וגו', וזה הוא שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם.

הלכה ג) אבל אם לא יזעקו ולא יריעו ולא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה, הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים, ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה +ויקרא כ"ו+ והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי, כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו אם תאמרו שהוא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי.

~ יסורי הגויים ~

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סג עמוד א

ואמר ר' אלעזר, מאי דכתיב: +בראשית י"ב+ "ונברכו בך כל משפחות האדמה!" אמר ליה הקב"ה לאברהם: ... "כל משפחות האדמה" - אפילו משפחות הדרות באדמה, אין מתברכות אלא בשביל ישראל; +בראשית י"ח: י"ח+ "וְאֶבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרָכוּ בּוֹ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ" - אפילו ספינות הבאות מגליא [צרפת] לאספמיא [ספרד], אינן מתברכות אלא בשביל ישראל. ... "א"ר אלעזר [בר אבינא]: אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, שנאמר: +צפניה ג' + הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם, וכתב: +צפניה ג' + אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר.

רש"י מסכת יבמות דף סג עמוד א

בשביל ישראל - ליראם כדי שיחזרו בתשובה.

עיון יעקב יבמות דף סג עמוד א

אין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל - תיבת "פורענות" הוא מלשון "פרעון" כי אין הקב"ה עבד דינא בלא דינא אף בעכו"ם אין הקב"ה מעניש אותם כי אם ע"י חטאם ... ואין הקב"ה נפרע עד שיתמלא סאתם ... לפעמים מעניש אותם בעוה"ז על חטאם בשביל ישראל כדי שיקחו מוסר ויחזרו בתשובה וכן פירש"י פרשת וארא על פסוק "ואני אקשבה" וז"ל: וכן מדתו של הקב"ה מביא פורענות על האומות עובדי עבודה זרה כדי שישמעו ישראל וייראו, שנאמר (צפניה ג ו) "הכרתי גוים נשמו פנותם וגו'", (שם ז) "אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר" עכ"ל.

רב יצחק כדורי לפני גלי צונמי (12.דצ.2004), מצוטט בערוץ 7

[העולם "מתמתק מהדינים" וצפוי אסונות גדולים וזה העניין של היהודים הנוסעים למזרח]

רב יצחק כדורי, מצוטט בערוץ 7 אחרי הוריקן קתרינה (13.ספט.2005)

זו הקריאה מוצא אני לנכון להעבירה לכל אוזניהם של יהודי העולם, שעליהם לשוב לארץ-ישראל בגלל סיבת הסכנות הקשות האורבות לעולם מן הצד של הטבע. שעתיד הקדוש-ברוך-הוא להמיט אסונות גדולים בארצות העולם בשביל המתקת הדינים של ארץ-ישראל. זו הקריאה אני מצווה להפיץ ולהזהיר למען יידעו היהודים בארצות העולם את הסכנה הממששת ויבואו לארץ-ישראל לבניין בית-המקדש ולהתגלות משיח צדקנו.

רמב"ם תשובה ג:ב

אדם שעונותיו מרובין על זכיותיו מיד הוא מת ברשעו שנאמר על רוב עונך, וכן מדינה שעונותיה מרובין מיד היא אובדת שנאמר זעקת סדום ועמורה כי רבה וגו', וכן כל העולם כולו אם היו עונותיהם מרובין מזכיותיהן מיד הן נשחתין שנאמר וירא ה' כי רבה רעת האדם, ושקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעונות אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עונות שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכיות כנגד העונות.

איוב (מ:ח) האף תפר משפטי תרשיעני למען תצדק:

רב יצחק כדורי, מצוטט בידיעות אחרונות אחרי גלי צונמי (30.דצ'2004)
[... מה שיציל את העולם מפורענויות היא תשובה אמיתית ע"י היהודים שחייבים להרבות במעשה חסד ביניהם...]

תלמוד ירושלמי מסכת פיאה פרק א דף טו טור ב /ה"א - טור ג /ה"א
צדקה וגמילו' חסדי' שוקלת כנגד כל מצותיה של תורה ...

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יז עמוד א
ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: +דברים יג+ **אחרי ה' אלהיכם תלכו?** וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: +דברים ד+ כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא! אלא **להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: +בראשית ג+ ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, דכתיב: +בראשית יח+ וירא אליו ה' באלוני ממרא, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, דכתיב: +בראשית כה+ ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, דכתיב: +דברים לד+ ויקבר אותו בגיא, אף אתה קבור מתים. כתנות עור - רב ושמואל, חד אמר: דבר הבא מן העור, וחד אמר: דבר שהעור נהנה ממנו. דרש ר' שמלאי: תורה - תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים; תחילתה גמילות חסדים, דכתיב: ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם; וסופה גמילות חסדים, דכתיב: ויקבר אותו בגיא.**

תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב
שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, ... תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תצג
סעיף א) נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא; אבל לארס ולקדש, שפיר דמי, ונשואין נמי, מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו. הגה: מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי (אבודרהם ב"י ומנהגים).
סעיף ב) נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג לעומר, שאומרים שאז פסקו מלמות, ואין להסתפר עד יום ל"ד בבקר אלא א"כ חל יום ל"ג ערב שבת שאז מסתפרין בו מפני כבוד השבת. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו, אלא מסתפרין (ח) ביום ל"ג ג ומרבים בו קצת שמחה (ט) ואין אומרים בו [ה] תחנון (מהרי"ל ומנהגים). ואין להסתפר (י) עד ל"ג בעצמו (יא) ולא מבערב (מהרי"ל). מיהו אם חל ביום ראשון, נוהגין להסתפר ביום ו' לכבוד שבת (מהרי"ל). ומי שהוא (יב) ד בעל [ז] ברית או מל בנו, מותר (יג) להסתפר בספירה לכבוד המילה. (הגהות מנהגים).